

ההקלה שיכולה להציל עשרות אלפי עסקים - אבל הבנקים והאוצר מחביאים

המדינה הודיעה לבנקים לפני חודש שתאפשר דחייה של שנה נוספת בפירעון הלוואות בערבות מדינה שניתנו לעסקים - אבל הבנקים לא מיידעים את בעלי העסקים, וממשיכים לסרב לבקשות דחייה ■ גם האוצר לא הוציא הודעה רשמית ■ בכיר בבנק: "לא חייבים ליידע כי לא חייבים להסכים"

מסעדה סגורה בשדרות רוטשילד בתל אביב. צילום: הדס פחש

לדבריו, כדי לפתור את הבעיה, הוא פנה בשבוע שעבר לסניף הבנק שלו וביקש לדחות בכמה חודשים את תחילת פירעון הלוואה. "אמרתי להם שאני עדיין לא מסוגל לשלם ושאלתי אם הם יכולים לעזור לי - התשובה שקיבלתי היתה שבאופן כללי ניתן לדחות החזרים של הלוואות, אבל לא הלוואות בערבות מדינה, אז הם נאלצים לסרב".

ההקלה שיכולה להציל עשרות אלפי עסקים - אבל הבנקים והאוצר מחביאים, בעל חנות בגדים ברחוב דיונגוף בתל אביב, לא ישן טוב בלילות זה תקופה ארוכה. הסיבה: הוא לא יודע כיצד יתחיל להחזיר את הלוואה בערבות מדינה שלקח לפני כמעט שנה. באפריל, אז לווה 250 אלף שקל, הוא התנחם בכך שתשלומי החזר נדחים בשנה, והריבית משולמת על ידי המדינה.

עדי דברת-מוריץ

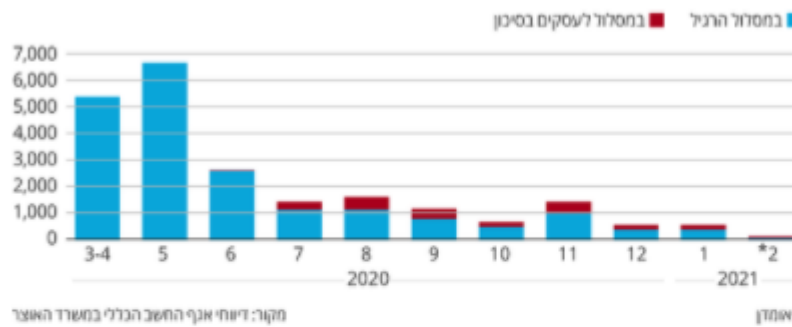
התראות במייל

06:03

אבל הרגע שממנו חשש נמצא מעבר לפינה: "עוד חודש אצטרך לשלם לבנק 5,000 שקל מדי חודש. זה לכאורה לא נשמע הרבה, אבל זה קשה מאוד אם מביאים בחשבון שלא עבדנו הרבה ימים, וגם מאוד שחורנו לפעילות - המכירות לא חזרו לעצמן", הוא מספר.

הקצב יורד

סך ההלוואות החדשות בערבות המדינה לעסקים קטנים ובינוניים שנפגעו ממשבר הקורונה, במיליוני שקלים

מקור: דיווחי אנף החשב הכללי במשרד האוצר

*אמזן

- **"הציבור החילוני אמר את דברו": המסעונים מסבירים למה יפתחו בשבוע הבא בניגוד לחוק**

לחוק

- **נתניהו מתעקש לשלם מענק נוסף לעסקים, כשהוא יודע שאינם זקוקים לכך**
- **"פתחתי עסק אחרי שהוציאו אותי לחל"ת. היום אני מבינה שהעולם שייך לשכירים"**

גם לילך ספיר, מסעדתית ומבעלי הבר פיקוק במרכז תל אביב, לא שקטה. "באפריל לקחתי הלוואה בערבות מדינה בנוכה 250 אלף שקל, ובאחרונה לקחתי הלוואה חדשה ב-200 אלף שקל נוספים. זה פשוט נורא ואיום שאצטרך להתחיל להחזיר מדי חודש 5,000 שקל, ואפילו לא חזרנו לפעילות - אנחנו סגורים להושבת לקוחות מאז ספטמבר. כל חודש אנחנו מביאים כסף מהבית, כי הוצאות שלנו גבוהות מההכנסות".

גם ספיר רצתה לדחות את מועד תחילת פירעון ההלוואה ונענתה בשלילה. "לפני כשלושה שבועות, כשהגעתי לסניף הבנק שלי כדי לקחת את ההלוואה השנייה, שאלתי את הפקידה אם אפשר לדחות את פירעון ההלוואה, והיא אמרה שלא", מספרת ספיר. "זה היה אמור להיות חלק מתוכנית הסיוע הכלכלי של משרד האוצר שבסוף הושתתה - ולכן זה לא אפשרי".

לילך ספיר

צילום: אנסולי קרינצקי

"לא ראינו שום דבר רשמי"

ספיר, א' ועוד בעלי עסקים אחרים שעמם שוחחנו השבוע, לא יודעים שכבר לפני כחודש - ב-4 בפברואר - משרד האוצר הודיע לבנקים שהמדינה תאפשר דחייה נוספת בהחזר רכיב הקרן בהלוואה שהועמדה ל-12 חודשים נוספים, בהתאם להחלטת הבנק. לפי ההחלטה, במהלך תקופה זו יידרשו העסקים לשלם רק את רכיב הריבית בהלוואה (ההחלטה עברה במסגרת תיקון להסכמי קרן בערבות מדינה, אך מחייבת את הסכמת הבנק).

מבירור שערכנו השבוע עולה כי אף שחלף כחודש, הבנקים לא טרחו לעדכן את העסקים שלקחו מהם הלוואה בערבות מדינה שניתן לדחות את תחילת פירעונה, למעט במקרים חריגים. יתרה מכך, גם משרד האוצר לא יצא בהודעה רשמית בנושא. לכאורה, מדובר בהודעה שפרסומה ללווים הוא דחוף, שכן לפי נתונים שמפרסם משרד האוצר יותר מ-60% מהיקף ההלוואות בערבות מדינה לעסקים הן ממארס-מאי, ושנת הגרייס קרובה לסיומה.

תנאי הלוואה בערבות מדינה לעסקים קטנים בינוניים

סכום הלוואה והריבית: עד 40% מהמחזור השנתי - ועד 20 מיליון ש' תשלום הריבית על ידי המדינה בשנה הראשונה. בהמשך - פריים+1.5%

פריסה: עד 10 שנים בהלוואות שנלקחו מפברואר 2021; לפני כן, פריסה לעד חמש שנים

דחיית תשלומי הקרן: עד 12 חודשים ממועד לקיחת הלוואה

דחייה נוספת: לעוד 12 חודשים, לפי שיקול דעת הבנק

**המסעון תמיר
ברלקו מקבוצת
הפייסבוק "לא
יהיה בסגר",
הופתע כשסיפרנו
לו שדחיית ההחזר
נכנסה לתוקף
לפני חודש, ואמר
כי לווה כסף ולא
קיבל הודעה
רשמית**

אתר משרד האוצר מפרט בדיוק כמה הלוואות בערבות מדינה ניתנו ובאיזה סכום כולל, מהם תנאי ההלוואה, שאלות ותשובות היפותטיות - ואף מתייחס להחלטות אחרות שהתקבלו במקביל, כמו האפשרות לפריסת החוב ל-10 שנים בהלוואות חדשות, לעומת חמש שנים בהלוואות ישנות שהתקבלה לפני כמה שבועות. ואולם לא מצאנו זכר לאפשרות לדחיית תחילת מועד הפירעון בשנה. גם הודעה לתקשורת, כפי שנוהגת המדינה להפיץ כשהיא מציעה הקלות לעסקים ולציבור, לא היתה במקרה הנוכחי.

מקוחות באוצר סיפרו כי הודעה בנושא הופצה באופן ממוקד לראשי האיגודים הרלוונטיים, כמו גם להתאחדות התעשיינים, וכי לא מעט עסקים בשטח מודעים למצב. מי הם אותם אנשים רלוונטיים? בעלי עסקים שעמם שוחחנו לא הכירו את ההחלטה. גם בחברות ייעוץ פיננסי ומלכ"י, שמייצעות למנוון רחב של עסקים, לא הכירו את ההחלטה המדוברת, ולכן לא יכלו להמליץ עליהן ללקוחות; ואילו חלק מהחברות ששמעו על השינוי, למדו עליו רק בימים האחרונים, ואמרו כי "מסתובבת שמועה שהיה שינוי, אבל לא קיבלנו הודעה רשמית".

הלוואות לעסקים בערבות מדינה (אפריל 2020-9 פברואר 2021)

הקרב לעסקים קטנים ובינוניים

בקשות שהוגשו: 107.8 אלף

בקשות שאושרו: 62.8 אלף

סכום הבקשות שאושרו: 21.86 מיליארד שקל

הקרב לעסקים גדולים

בקשות שהוגשו: 67

בקשות שאושרו: 45

סכום הבקשות שאושרו: 1.75 מיליארד שקל

מנכ"ל איגוד המסעדות, שי ברמן, הכיר את ההחלטה ואמר כי משרד האוצר שלח לו אותה ב-8 בפברואר, והיא הועברה למסעדות. ואולם לא מעט מהן לא הפנימו את האפשרות שנפתחה בפניהן. גם המסעדה תמיר ברלקו, מקים קבוצת הפייסבוק "לא יהיה בסגר", המונה כ-65 אלף חברים, אומר כי "לפני כמה שבועות הייתי בפגישה עם ברורמן (צחי ברורמן, מזכיר הממשלה ומ"מ מנכ"ל משרד רה"מ), והוא אמר לי שידחו את החזר ההלוואות, אבל בינתיים לא ראינו שום דבר רשמי. לקחתי הלוואה של 150 אלף שקל, שזה לכאורה לא הרבה, אבל העסק שלי סגור - אז תורמית אין לי יכולת להחזיר את ההלוואה".

ברלקו הופתע כשסיפרנו לו שהחלטה נכנסה לתוקף כבר לפני כחודש, ואמר: "בכל מקרה לא היו צריכים להשאיר את זה לשיקול הדעת של הבנק, כי אין לו אינטרס לקחת על עצמו חשיפה לשנה נוספת". מנגד, יש הסבורים שהבנקים ייטו לאשר את הדחייה אם יסברו כי הדבר ינדיל את הסבירות שהעסק יחזיר את ההלוואה במלואה, במועד מאוחר יותר.

"לא נאשר דחייה לעסקים מתים"

בעוד שבמשרד האוצר טוענים כי הפרסום המועט של השינוי אינו מכוון, בבנקים מודים שאין להם אינטרס או כוונה להציג את האפשרות החדשה בפני עסקים שנטלו הלוואות בערבות מדינה.

שי ברמן, מנכ"ל איגוד המסעדות והברים
צילום: דניאל צ'יצ'יק

"אנחנו לא צריכים לספר ללקוחות שזה קיים, כי בסופו של דבר ההחלטה אם לאפשר דחיית הפירעון היא לשיקול דעתנו", אומר בכיר באחד הבנקים. לדברי בכיר בבנק אחר, הוא אכן דחה על הסף בקשות של בעלי עסקים לדחות את תחילת הפירעון מבלי לעדכנם בהחלטת המדינה, אך מסיבות ראויות לטענתו: "בסופו של דבר, החוזה שלנו מול המדינה מחייב אותנו לשמור על האינטרסים שלה. אם אנחנו רואים שמדובר בעסק 'מת' שאין מה לדחות עבורו את הקץ, או לחלופין, בעסק שמעוניין לדחות את החזר ההלוואה אך במקביל מחזיר הלוואות לבנקים אחרים או שרוצה להשתמש בכסף כדי למנף את עצמו בצורה מסוכנת שתקטין את הסיכוי שהכסף יחזור - לא נאשר את הדחייה, וגם לא נעדכן אותו באפשרות שנפתחה, כי ההחלטה היא שלנו". בחלק מהבנקים אף טענו שעדיין לא חתמו על תיקון ההסכם שנשלח אליהם, ולכן הם לא מחויבים לשינוי.

בסביבת האוצר טוענים כי הפרסום המועט להחלטה נובע גם מכך שאנו מצויים בתקופת בחירות, והדבר עשוי להיחשב כתעמולה אסורה, אך לבכיר נוסף במערכת הבנקאות יש הערכה אחרת: "גם באוצר לא אוהבים להבנות את הפתרון הזה, כי הם חצים שכמה שיותר עסקים יתחילו להחזיר את ההלוואות שלהם ושהמשק יחזור לפעילות. הארכת הנרייס (כלומר, דחייה נוספת של שנה להחזרת תשלומי הקרן) משמעותה תשלום ריביות לזמן ארוך יותר וייקור ההלוואה. אנחנו, מצדנו, ניזום פנייה ללווים רק במידה שאנחנו סבורים שזה עסק קטן שבאמת צריך את הנרייס הזה, ושבזמן הנוסף הזה יוכל לשקם את העסק".

תמיר ברלקו
צילום: עופר וקנין

לא מן הנמנע כי משרד האוצר מיעט לתקשר את ההחלטה המיטיבה עם העסקים גם בשל המסר שהיא מעבירה: אם לפני כשנה המחשבה היתה שההלוואות המדוברות נועדות לגשר על משבר קצר שבסיומו עסקים יחזרו לפעילות ויכלו להחזיר את ההלוואה - כעת המדינה מעריכה שהמשבר לא קרוב לסיום, ולכן צריך להתאים את כלי הסיוע לטווח ארוך יותר.

עשרות אלפי עסקים ייקלעו לקשיים

לפי אתר משרד האוצר, מאז סוף מארס 2020, אושרו 62,800 הלוואות בערבות מדינה לעסקים קטנים ובינוניים בסכום כולל של 21.8 מיליארד שקל מתוך 107,750 בקשות שהוגשו. בכל הנוגע לעסקים גדולים, אושרו 45 הלוואות בערבות מדינה בסכום כולל של 1.7 מיליארד שקל מתוך 67 בקשות שהוגשו. לפי נתוני האוצר, רוב ההלוואות נלקחו באפריל ומאי 2020, ולכן בקרוב יחול מועד התחלת הפירעון.

על הנזק הצפוי לעסקים אפשר ללמוד גם מנתוני חברת המידע העסקי Cofacebdi שהועברו לידי TheMarker, שלפיהם הדרישה לחזור לעמוד בתשלומי ההלוואות מעמידה בסיכון 25-30 אלף עסקים. "החזרה לשנרה לבדה מהווה עומס משמעותי על התזרים, שכן היא דורשת הון חוזר נוסף כדי להתניע את העסק, אם זה בעבור רכישת סחורה, הכשרה מחדש של עובדים ועוד. כמו כן, הם יצטרכו לשלם חובות עבר לספקים כדי שייסימו לחזור לספק להם סחורה ועוד", אומרת תהילה ינאי, מנכ"לית משותפת ב-Cofacebdi.

משרד האוצר - צילום: אמיל סלמן

לדבריה, אם הבנקים יאפשרו את הדחייה לרוב העסקים שיבקשו זאת, זה יקטין משמעותית את מספר העסקים שייקלעו לקשיים. ואולם, היא מוסיפה, גם לרמת הצריכה הפרטית, ההכנסות והביקושים הממשלתיים בעקבות הנירעון הגדול - תהיה השפעה גדולה על העסקים.

הקלה לא רלוונטית של המדינה

עסקים וחברות מימון שעמם שוחחנו ביקרו גם את החלטת המדינה מלפני כחודש, לאפשר לעסקים הנוטלים הלוואה בערבות מדינה להחזירה בתוך תקופת זמן מקסימלית של עד 10 שנים - לעומת חמש שנים בהלוואות קודמות. העובדה כי מדובר בהחלטה שלא תקפה למפרע (רטרואקטיבית), הופכת אותה ללא רלוונטית, הם טוענים.

במערכת הבנקאות הודו כי כמעט שלא מתקבלות בקשות חדשות להלוואות בערבות מדינה, ובמקביל העלו חשש שהדבר יביא לכך שעסקים שעוד לא השתמשו בהלוואה יפרעו אותה וייקחו הלוואה חדשה בפריסה ל-10 שנים בבנק אחר. לדברי בנקאי בכיר, "במידה שמה שאנחנו חוששים יקרה ואנשים יחזירו ההלוואה הראשונה וייקחו את החדשה במקומה - אז המדינה שוב תשלם להם את הריביות למשך שנה שלמה. לצערנו, שמענו כבר על בנקים שרוצים שהלוואות יעברו אליהם, שמציעים את זה לעסקים - ויש יועצים ורואי חשבון שמסבים את תשומת לבם לאפשרות שנוצרה".

ממשרד האוצר לא נמסרה תגובה.